

יום ג' ד' ניסן תשע"ה

ה באר הגולה

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

הלילה, שהתפלה שיתפלל באותן השעות על התרין ועל הגלות רצויה: ג (ט) יראוי לכל ירא שמים (י) שיהא מצר ודואג על (יא) חרפן בית המקדש: ד ה טוב מעט בתנוגים (ס) [מ] בכננה מהרבות (יב) בלא כננה: ה י טוב לומר (ט) (יג) פרשת העקדה ופרשת הפן ופרשת הדברות * והפרשת עולה ומנחה (יד) (י) [י] ושלמים (טו) וחסאת ואשם: הגה ודואג בתידי מפר לומר עשרת הדברות בכל יום, אכל אסור

ד ראש שם ה טו
ו שם כטור ז סמיו
לב ח חנניה כו
ומגלה לא

שערי תשובה

[מ] בכננה. עבדי. ועין בשבות יעקב ח"ב סי' מר. ובכרמי יוסף קטב פראוי לקבץ את ללמד בספרי מוסר, כי כל הגדול כו, וקבלתי כי פתלין היצו"ח הוא תוכחת מוסר מאמרי חז"ל: [י] ושלמים. עבדי. הביא קשית המגיא דהא חסאת קודמת לעולה. ובספר דעת קורשים קטב לתרין. וחסאת מלבד הכפרה בדם איך נפי אכילה פשו, שקהנים אוללים מר. ועין תוספות י"ט במסכת אבות פרק ב משנה טו. קטב בספר מקור חיים דהיה בלמוד תורה נפי הרין כן, וכ"כ בטלח בלולה: (ט) פרשת העקדה. קדם פרשת התרבות. ויכול לומר פרשת העקדה ופרשת הפן אפילו בשבת. ע"ה, וכ"כ בעל שפי ירוח וטלח בלולה וקנה"ג, ע"ש. וקטב בהפני פרשת צו, שאין די באמירה, אלא בבאר הפלשה וזכיר נפלאות ה'. וכן פרש מ"ש כל האומר תהלה לך ד' ג"פ בכל יום מבטח לו שהוא בן עולם הבא: (י) ושלמים. ואחר עולה ושלמים יאמר פרשת נסכים, כי אין זבח בלא נסכים; אכל חסאת ואשם אין טעון נסכים. והקשה המ"א, למה קטב ח"ב לומר עולה וכו' חסאת וכו', הלא קי"ל חסאת קדם לעולה; ומתוך מרצו העלה, כשידע שנתחייב חסאת יאמר חסאת קדם, ע"ש. ומדברי שאר פוסקים משמע דלעולם יאמר עולה קדם החסאת:

באר היטב

מאד: (י) שיהא מצר. אכל התפלה והתורה יתא בשמחה. סולח בלולה: (ס) בכננה. ר"ל, דמי שיש לו אגס ואינו יכול להאריך וממעט בתנוגים ואמרום בכננה, נחשב לפני הקדוש ב"ה כמו אותו שיש לו פנאי ומאריך בתנוגים בכננה. מ"א, וכ"כ יד אהרן. ועט"ו ובתשובות שכותב יעקב ח"ב סי' מר. ועין תוספות י"ט במסכת אבות פרק ב משנה טו. קטב בספר מקור חיים דהיה בלמוד תורה נפי הרין כן, וכ"כ בטלח בלולה: (ט) פרשת העקדה. קדם פרשת התרבות. ויכול לומר פרשת העקדה ופרשת הפן אפילו בשבת. ע"ה, וכ"כ בעל שפי ירוח וטלח בלולה וקנה"ג, ע"ש. וקטב בהפני פרשת צו, שאין די באמירה, אלא בבאר הפלשה וזכיר נפלאות ה'. וכן פרש מ"ש כל האומר תהלה לך ד' ג"פ בכל יום מבטח לו שהוא בן עולם הבא: (י) ושלמים. ואחר עולה ושלמים יאמר פרשת נסכים, כי אין זבח בלא נסכים; אכל חסאת ואשם אין טעון נסכים. והקשה המ"א, למה קטב ח"ב לומר עולה וכו' חסאת וכו', הלא קי"ל חסאת קדם לעולה; ומתוך מרצו העלה, כשידע שנתחייב חסאת יאמר חסאת קדם, ע"ש. ומדברי שאר פוסקים משמע דלעולם יאמר עולה קדם החסאת:

באר הגולה

מה שייכל, ודוד הפלף ע"ה אמר: "הלאו משאנך ה' אשנא ובתקומתך אתחזק, ופתיך שגאח שנאתים וגו'": * ופרשת עולה. מתחלת וזקרא' עד יאם מן הצאן. ופרשת מנחה, מן זנפשי' עד [וכו'] הקריב. [ואם יש לו פנאי, יקרא גם בפרשת צו מן יזאת תורת הפנחה' עד 'קדש' (שמלה חרשה). וכתן יוסף פסוק וזל מנחת כהן קליל תהיה. ופרשת שלמים, מן יאם וזכ שלמים' עד יאם מן הצאן, ובפרשת צו, מן

משנה ברורה

(יא) וכתב 'במלה' יהיה באותחטא, ורצה אמנתך' בלי הפסק, והוא מן הקטוב 'חנשים לבקרים וגו'', שהקדוש-ברוך-הוא מקים אמנתו להחזיר נשמות המפקדים בבקר. ואין צורך לזה נטילת ידים ואף אם ידיו מטונפות⁽²¹⁾, כי אין מוכיר בזה הנסח לא שם ולא כפוי. ומכל מקום ללמד (יב) גראה דאסור קדם שנטל ידיו⁽²²⁾, ובלאו הכי אסור קדם ברפת התורה⁽²³⁾. ועין לעיל סוף סעיף-

קטן ב: ג (ט) יראוי לכל וכו'. והמקבילים האריכו מאד בגדל מצלת קימת חצות כי רבה היא, ובכר נדפס בסדורים סדר ההנהגה על-פי סדרי האר"י וכו'. וזמן חצות (יג) הוא תמיד באמצעות הלילה ממש בכל מקום, ואפילו בלילות הארוכות או הקצרות, והיא י"ב שעות אחר חצי היום. והעת להתאונן על התרין (יד) נכון יותר שיהיה קדם חצות מעט, ומחצות ואילך יעסק בתורה, ובסוף הלילה (טו) יבקש צרכיו, ויש אומרים או שמרים לבקר. ואם הוא ארוך להנציח החפה (טז) יאמר הפונמורים לכד וידלג הקינות ואחר-כך יאמר 'שמרים לבקר'. ואחר התקן שעור משניות קודם לכל דבר⁽²⁴⁾. ואם זכה לחכמת האמת, עת ההיא מסגלת מאד. האחרונים קבלו: משכבי' עד 'קומי', הינו משבועות שאומרים 'שכבי' עד תשעה באב שאומרים 'קומי', אין צריך לקום בלילה. ויש אומרים, מט"ו באב עד ט"ו באירי קום. והנהגים על-פי קבלה סוכרים שצריך לקום תמיד. חבורה שנתחברו יחד לומר תקן חצות בצבור אין למנעם, ואדרבה, יכרע עם הדת מלף. וטוב יותר שיאמרו את התקן בבית-הפנסת משיאמרוהו בסדר הסמוך לו, דבית-הפנסת קדיש טפי, וגם שיהיו מצשנה הראשונים. וצריך ביחוד להזהר מאד מאד משיחת חלין בנעוכם בלילה⁽²⁵⁾. ומי (יז) שאינו יכול להשפיע קדם אור הבקר, מחמת שהוא חלש בטבעו או שהוא יודע בעצמו שאם יקום באשמרת יישן בעת התפלה, מוטב לישן כל הצורך⁽²⁶⁾. ומכל מקום (יח) יהיה זהיר מאד לקום שעה ולפחות חצי שעה קדם קריאת השמש לבית-הפנסת, כדי שיהיה יכול להכין עצמו להתפלל בצבור ובנקיאות: (י) שיהא מצר. אכל התורה והתפלה (יט) יהיה בשמחה⁽²⁷⁾: (יא) חרפן בית המקדש. קטב של"ה, שבכל סעודה יאמר 'על נהרות בבל', ובשבת⁽²⁸⁾ (כ) וכן בימים שאין אומרים בהם תחנון יאמר שיר המעלות בשב"ח ה' וגו'⁽²⁹⁾. והעקר שיידע מה קאמר, (כא) ואחר קננת הלב הן הדברים: ד (יב) בלא כננה. אכל אם המרבה כן גם כן, המרבה טוב יותר. ואם הממעט (כב) יש לו אגס ואינו יכול להאריך, או שהוא משער בעצמו (כג) שאם יאריך לא יהיה יוכל לכונן, וממעט בתנוגים ואמרום בכננה, נחשב לפני לפני השם יתברך כמו אותו שיש לו פנאי ומאריך בתנוגים בכננה; ועל זה שנינו: אחד המרבה ואחד הממעט וכלכד שיכונן לבו לשמים. וכן לענין תלמוד תורה הענין כן, כי הכל תלוי לפני השם יתברך אם עושה כל אשר בכוחו לעשות. ומי שהוא בעל תורה ויש לו לב להבין וללמוד, (כד) יכול למנע מלומר הרבה תחנות ובקשות הנדפסות בסדורים, וטוב יותר שילמד במקומם. (כו) וצריך האדם לקבץ לו עת ללמד ספרי מוסר בכל יום ויום, אם מעט ואם הרבה⁽³⁰⁾, כי הגדול מחברו, יצרו גדול הימנו; ותכלין היצור הרע הוא תוכחת מאמרי חז"ל: ד (יג) פרשת העקדה. (ס) קדם פרשת העקדה ופרשת הפן אפילו בשבת. ואין די באמירה, אלא שיתבונן מה שהוא אומר וזכיר נפלאות ה'; וכן מה שאמרו בגמרא: כל האומר תהלה לך ד' ג"פ בכל יום מבטח לו שהוא בן עולם הבא, גם כן באשן זה. וטעם לאמירת כל זה, (כט) כי פרשת עקדה כדי לזכור זכות אבות בכל יום, וגם כדי להכניע יצרו כמו שפטר יצחק נפשו; ופרשת הפן, כדי שיאמין שכל מוונותיו באין בהשגחה פרטית, ובדכתיב "המרבה לא הצדיק והמעטו מוונותיו. ופרשת הדברות, כדי שיזכר בכל יום מצמד הר סיני ויתחזק אמנתו בה'. ופרשת התרבות, דאמרינן במנחות: 'זאת תורת השטאח', כל העוסק בתורת חסאת באלו הקריב חסאת וכו'⁽³¹⁾: (יד) ושלמים. והוא הרין (ל) פרשת תודה, דגם היא בכלל שלמים. ואחר עולה ושלמים ותודה (לא) יאמר פרשת נסכים, כי אין זבח בלא נסכים, אכל חסאת ואשם אין טעון נסכים: (טו) וחסאת. עין במגן-אברהם שכתב, דאם יודע שנתחייב חסאת יאמר פרשת חסאת קדם, ומדברי שאר פוסקים לא משמע כן:

שער הצידין

(יא) שער-תשובה: (יב) אליה וזטא: (יג) שער-תשובה וארצות-הסיים ושאר הרבה אחרונים, ולא כמגן-אברהם: (יד) מקדש-מלך וארצות-הסיים: (טו) מגן-אברהם וארצות-הסיים: (טז) ארצות-הסיים, והשאר הוא מבאר היטב ושער-תשובה: (יז) אליה רבה ופרי-קננים: (יח) מיי-אגס: (יט) אחרונים: (כ) פרי-מגדים: (כא) מגן-אברהם: (כב) אחרונים ואור ורוץ הגדול: (כג) ט"ו: (כד) באר היטב ואלהיו וזטא: (כה) לחם חמדות ואלהיו וזטא: (כו) בכרמי-יוסף ותיי-אדם בהלכות יום-הכפורים, עין שם שכתב שהוא יותר הייב מלמוד משניות: (ס) באר היטב: (סא) מגן-אברהם: (סב) ט"ו: (ל) יד-אפרים: (לא) מגן-אברהם:

הלכות הנהגת אדם בפיקר סימן א

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ח]

ואף אם ידיו מטונפות⁽²¹⁾ וכו', ומקל מקום ללמוד נראה דאסור קדם שנטל ידיו⁽²²⁾, וקלאו הכי אסור קדם ברכת התורה⁽²³⁾.

21 ולגבי אמירת 'מחיה אני' במקומות המטונפים, כתב המנחת אהרן (כלל א אות ה) שלא לאומרו שם. אמנם בשירת ארץ צבי (סי' נב) כתב שמוטר לאומרו שם, כיון שאינו מזכיר את השם אלא רק מהרהר בו, והרהור מותר כשגופו מכסה את ליבו שבו הוא מהרהר.

22 ולהרהר בדברי תורה, כתב לקמן (סי' פה ס"ק טו) ובביה"ל לקמן (סי' סב ס"ד ד"ה ואף, וסי' צב ס"ז ד"ה ולכן) שמוטר אף אם לא נטל ידיו.

ולענות אמן לפני שנטל ידיו, כתב הכף החיים (סי' ד ס"ק קח) כדעת הוזהר שלא יענה אלא רק יהרהר בליבו. וראה מה שכתבנו לעיל ס"ק ב. והחזו"א (ינינים והנהגות פ"ד אות כט) הורה שמוטר לענות קודם נטילת ידיו. וכתב התפארת אדם (סי' א ד"ה ונלע"ד) שאין להחמיר בכך משום שזו חומרא המביאה אותו לידי קולא.

ומי שהוא ערום ורוצה לצאת ידי חובה בברכת חבירו מדין שומע כעונה, כתב לקמן (סי' עה ס"ק כט) שאסור לו, משום שערום אינו יכול לענות, וראה מה שכתבנו שם.

23 והרצה להרהר בדברי תורה, כתב השו"ע לקמן (סי' מז ס"ה) שאינו צריך לברך לפני כן ברכות התורה. והביא המשנ"ב שם (ס"ק ז) שהגרי"א חולק וסובר שאין להרהר קודם ברכות התורה.

והשומע דברי תורה, כתב השערי תשובה (שם ס"ק ג) בשם שו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' קנט) שצריך לברך, כיון שדין שומע כעונה עדיף מהרהור, מאידך, בשו"ת האלף לך שלמה (ארי"ח סי' לה) כתב שדינו כהרהור, ולכן אין צריך לברך.

והגרי"ח קניבסקי כתב (מכתב לעלון ידרשו גליון 3) שאפילו שומע דברי תורה בקלטת או בטלפון, צריך לברך לדעת הגרי"א, משום שעל כל הרהור צריך לברך, ואף לדעת החולקים על הגרי"א, מימ בשמיעה צריך לברך, וכמו שמוכח מדברי התוס' בברכות (ב, ב ד"ה כדאשכחן) ששמיעת דברי תורה היא מצוה בפני עצמה, ואין צריך בזה לדין שומע ומשמיע.

[משנ"ב ס"ק ט]

ואחר התקין שיעור משניות קודם ללך דקר⁽²⁴⁾.

24 במעלת לימוד המשניות, כתב בספרו ליקוטי אמרים (פ"ה), שיותר כל איש ישראל שידע את ששה סדרי המשנה כפי שכלו והבנתו, כי בהם נכללו עיקרי הידנים שבכל התורה כולה, ובהאי ישאלו לו לאדם עליהם כשיבוא לעולם העליון, כדאיתא במדרש משלי (פ"א, ע"ן שם).

[משנ"ב שם]

וצריך ביהודי להנהר מאד מאד משיחת הל"ן בנעורם בלילה⁽²⁵⁾.

25 ובטעם הדבר כתב לקמן (סי' רלח ס"ק א), שהוא משום שלא איברי לילה אלא לגירסא, ולפיכך צריך להיזהר מאוד שלא להתבטל בומן זה.

[משנ"ב שם]

ומי שאינו יכול להשפיש קדם אור הפקר, מקמת שהוא חלש

בטבעו או שהוא יודע בעצמו שאם יקום באשמרת יישן בעת התפילה, מוטב לישן קל הצורך⁽²⁶⁾.

26 והזמן הנצרך לשינה כתב לקמן (סי' רלח ס"ק ב) בשם המג"א, שלשינת האדם בלילה אין שיעור קבוע, אלא תלוי בכל אדם ואדם לפי כח בריאותו, ועל כל פנים לא ישתקע בשינה יותר מדאי, וכדאיתא במשנה בסנהדרין (פ"ח מ"ה), ששינה לצדיקים רע להם ורע לעולם.

אכן, הרמב"ם (פ"ד מהל' דעות ה"ד) כתב שדי לאדם בשמונה שעות, וביאר התפארת ישראל (אבות פ"ז אות פד) שכל זה הוא עד גיל חמישים, אבל מגיל חמישים ואילך, די לישון חמש או שש שעות בלילה. ובזמנינו, דעת הגרי"י קניבסקי (קריינא דאגרתא ח"א אגרת כח) שבאופן רגיל צריך אדם לישון שבע שעות ביממה.

[משנ"ב ס"ק י]

אכל התורה ותפילה יתנה בשמחה⁽²⁷⁾.

27 שנאמר 'עבדו את ה' בשמחה' (ש"ע הרב ס"ח). ובטעם הדבר שאין לדאוג ולהיות מיצר על חורבן הבית בשעת הלימוד והתפילה, כתב הרוח חיים (ר"ח פאלאג"י אות יז), שהוא משום שתפילות כנגד תמידים תקנום, ואמרו חז"ל (ברכות לב, ב) שגדולה תפילה יותר מן הקרבנות, וכן אמרו (מנחות קי, א) בענין לימוד התורה, שכל העוסק בתורה כאילו הקריב קרבנות, ואם כן אין לאדם בשעה שעוסק בענינים אלו לדאוג ולהיות מיצר על חורבן הבית.

[משנ"ב ס"ק יא]

כתב של"ה, שפקל סעודה יאמר 'על נהרות בבל', וקשקשת⁽²⁸⁾ וכן בקמים שאין אומרים בהם תחנון יאמר שיר הפעלות בשוב ה' יג' וכו'⁽²⁹⁾.

28 ואף מי שאוכל פת בערב שבת אחרי חצות, כתב לקמן (סי' רסז ס"ק א) שאינו אומר 'על נהרות בבל' אלא 'שיר המעלות'.

29 וימים שאין אומרים בהם תחנון מחמת שיש בהם נישואין או ברית מילה, ולא מחמת עצם קרבתם, כתב בשו"ת יוסף אומץ (סי' קנ"ג) שאומרים בהם 'על נהרות בבל'. אמנם בסעודת המצוה עצמה, כתב בספר אפיקי מגינים (חידושים ס"ק ח) שנהגים לומר 'שיר המעלות'.

[משנ"ב ס"ק יב]

וצריך האדם לקבץ לו עת ללמוד ספרי מוקר בקל יום יום, אם קצט ואם תרבה⁽³⁰⁾.

30 ולקמן (סי' תרג ס"ק ב) הביא כן גם בשם הארי"ז ז"ל הגרי"א, שהחויב ללמוד בספרי מוסר הוא בכל השנה.

[משנ"ב ס"ק יג]

ופקשת הקרבנות, דאמרינן בקמחות: 'זאת תורת החשאת', קל העוסק בתורת חשאת קאלו הקריב חשאת וכו'⁽³¹⁾.

31 בביאור הלשון: 'כל העוסק', כתב לקמן (סי' מח ס"ק א) שהכוונה היא למי שמתעסק להבין עניני הפרשה, ולא למי שאומר את התיבות לבד.

הלכות הנהגת אדם בפני סומן ב

ביאורים ומוספים

לשומר על בגדיהם, ושומר מצוה לא ידע רע'. או משום שבבית המקדש לא הזיק שום דבר.

6) והמניח תחת מראשותיו בגדים שלובשם אך אינם שלו, כתב בש"ת שלמת חיים (סי' תתנ"א) שאינו משכח תלמודו. הגרי"ח קניבסקי (ספר הזכרון ח"ב אות טו) כתב שקשה להקל להניח כלים של אחר, אמנם אם אלו בגדים שלא לבשם בעצמו אפשר שלא ישכח תלמודו.

[משנ"ב שם]

ז) וזהו מללבלש שני מלבושים יחד, הביא הגרי"ח קניבסקי (ספר זכרון שם אות לג) בשם ספר שולחן הטהור (סי' ב) שיש להקפיד בזה, ובשם הגהות ארוחות חיים הביא שאין זה קשה לשכחה, ודייק שכן הוא בש"ת יוסף אומץ (סי' רא). וכן דעת הגר"ש איערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב סכ"ב) שאין להחמיר בדברים אלו אלא במה שנזכר בפירושו.

8) והלובשים ביחד כובע עם הכיפה בתוכו, כתב הגרי"ח פאלאגי (רוח חיים, הובא בכף החיים סי' ו) שלא יפה הם עושים, כי גם זה גורם לשכחה.

וללבוש ערדלים יחד עם הנעלים, דעת הגרי"ש אלישיב (פניני תפילה עמ' סה) שאפשר להתיר, משום שאין עליהם שם בגד. וכעין זה כתב הערוך השלחן (סי' ש) שאין להקפיד בנעלים. וכן הביא בהגהות הר צבי (טור אריח סי' ב) משו"ת מתת ידו (מהדורת סי' ב) להקל בלבישת נעלים וערדלים של עור או גומי כאחד. מאידך, הדיפה ללב (ח"א סי' ב אות ג) כתב שגם בנעלים יש להחמיר, וראה במאסף לכל המחנות (סי' ב ס"ק יב) מה שכתב בזה.

9) ומי שאינו נוהר ועושה דברים הקשים לשכחה, כתב הספר חסידים (סי' תתרח) שאינו חייב על כך. וביאר הגרי"ח קניבסקי (ספר זכרון שם עמ' ז) שאין בכך אפילו איסור דרבנן, משום שאין זה מוכרח שישכח אלא רק גורם להחליש את הזכרון, ואינו דומה למשכח דבר ממשנתו מחמת שאינו חזק על תלמודו שעל זה נאמר ש'מתחייב בנפשו' (אבות פ"ג מ"ח), משום ששם הוא בודאי מסירם מליבו. מאידך, החסד לאלפים (אריח סי' קנ"א אות ו) כתב שעובר באיסור לאו של 'השמר לך ושומר נפשך מאד פן תשכח', וכן כתב בש"ת דברי מלכיאל (חיד סי' א) ובש"ת התעוררות תשובה (חיד סי' קל), והוסיף החסד לאלפים (שם) שגם הוא בכלל מה שאמרו (אבות שם) 'כל המשכח דבר אחר ממשנתו הרי זה מתחייב בנפשו'. ובש"ת שלמת חיים (סי' תתס"ז) כתב שיתכן שיש בזה סרך של הלאו 'השמר לך פן תשכח'.

ולגבי נשים, האם צריכות להיזהר בכל זה, כתב החוה"מ דעת (י"ד סי' עב חידושים סי' ב) לענין אכילת לב של בהמה ועוף, שרק זכרים נוהגים שלא לאוכלו, משום שאכילתו קשה לשכחה. וכן כתב הבית לחם יהודה (י"ד סי' עב ס"ק ג) שנשים מעוברות לא יאכלו לב שקשה לשכחה, אבל שאר נשים אוכלות. וכן כתב הגרי"ח קניבסקי (ספר זכרון שם), וביאר שהטעם הוא כיון שאינן מצוות על תלמוד תורה. אמנם לענין קטנים אף על פי שעדיין לא למדו, כתב שיש להקפיד על כך, משום שדברים אלו גורמים לטבע של שכחה, ויכול להזיק להם אחר כך.

[משנ"ב שם]

הקורא ק"ב שצל"ג הקבר"י¹⁰ או המספיל בפני הפת, משכח לימודו¹¹.

המשך במילואים עמוד 2

[ביה"ל ד"ה ופרשת עולה]

וכן מה שאנו אומרים בכל יום 'אבי הנה קסדר' (כ"ו³⁹) וענין עשיית הקטרת, מנהג לראות לקבץ מה שהוא אומ"ק⁴⁰.

39) ובטעם הדבר שנתפשט המנהג לומר סדר המערכה דאביי, כתב במשנ"ב לקמן (סי' מח ס"ק א) שהוא משום שקבלו חז"ל שבזמן שאין בית המקדש קיים ואין קרבנות, מי שעוסק בהן ובפרשיותיהן, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריבן.

40) במשנ"ב לקמן (שם) כתב, ונראה לי פשוט דמי שיודע ספר, מצוה ללמוד בגמרא פירוש המימרא דאביי, וכן מה שאנו אומרים בכל יום עניני עשיית הקטורת, כדי שיבין מה שהוא אומר, ובהוה תחשב לו האמירה במקום ההקטרה, וראה מה שכתבנו שם. עוד הביא לקמן (סי' נ ס"ק ב) את דברי הש"ה, שכשאומר איהו מקומן או במה מוליקין או פטום הקטורת, יעשה קול נגון של משניות.

סימן ב

דין לבישת בגדים

[משנ"ב סי' א]

שדרגן להיות מקסות לעולם בקרינות אליו¹ שאין הולכין יחד אפילו בקרי².

1) בביאור גר' מנהג המדינות, כתב בש"ת אגרות משה (י"ד ח"ג סי' מז אות ג) שאין הכונה כמו שנהגים באותן מדינות לילך בשוק, אלא כמו שנהגים לילך בביתם כשאפשר שיבואו אנשים לבקדם ויתגנו מהם.

2) ובאותן מדינות שדרך האנשים לילך שם יחפים, כתב להלן (סי' יד) שמוותר. ובארצות החמות מאד, שמנהג האנשים שם לעמוד יחפים גם לפני אנשים גדולים, כתב לקמן (סי' צא ס"ק יג) שאין לחוש לעמוד כך אפילו בשעת התפילה.

[משנ"ב שם]

וכן בקיבת הפרסץ שדרגן של בגדי אדם לילך שם ערומים ואי אפשר קנין אחר, אין קנה משום פריצות³ וכו', ישנה או ישים ידו קנגד ערנותו לכסותה⁴.

3) ובטעם הדבר כתב בש"ת אגרות משה (שם), שבי"ת המרחץ אינו מקום של נתינת כבוד כלל, ואשר על כן לא שייך בו דין הצניעות מחמת כבוד השכינה, ואין לנהוג בו בצניעות אלא משום הרגל האדם לצניעות בעיני עצמו. ומחמת כן, התיר בש"ת אגרות משה (שם) לעמוד ערום באמבטיה לצורך לבישת בגדים, אף על פי שאינו עושה כן לצורך הרחיצה, שכיון שעושה כן לאיזה שהוא צורך, ואמבטיה הוא מקום העשוי לשהות בו באופן זה, אין הדבר פוגם בהנהגת הרגל הצניעות. אולם בבית הכסא, שאינו עשוי לשהייה באופן זה, אין לעמוד בו ערום אף לצורך לבישה.

4) וביציאה ממקוה, כתב הגרי"ח קניבסקי (דעת נוטה עמ' טז) שהיום אין מקפידים בזה, ואולי יש לשהות קצת.

[משנ"ב סי' ב]

המניח⁵ מלבושיו מראשותיו⁶.

5) מה שנקט 'המניח', כתב בש"ת שלמת חיים (סי' תתנ"א) שזה נאמר רק על הרגיל בכך, ולא על המניח באקראי, וכמו הכהנים בבית המקדש שנהגו היתר כי היו במשמרות ולא היתה להם קביעות בזה. מאידך, הגרי"ח קניבסקי (ספר זכרון ח"ב אות טו) כתב שזה נאמר גם על המניח באקראי, וכתב שם שכן משמע במהיר"ל בליקוטים, ומה שהכהנים עשו כן הוא משום שהיתה להם מצוה

הלכות הנהגת אדם בפיקוד סימן א

לאמרם (יא) [יא] (טז) בצבור (חשר הרשבי"א סי' קפד): ו' כפושיות הקרבנות לא יאמר אלא (י) (יז) ביום (ועין לקמן סימן מז סעיף יג): ז' כשימים פגשת העולה יאמר יהי רצון מלפניך שיהיה זה חשוב ומקבל כאלו הקרבתי עולה, וכן יאמר אחר פגשת המנחה והשלמים, מפני שהם (יח) ביום (יג) ניג בנדבה: ח' יאמר (יט) עם הקרבנות פסוק (יז) [יז] (כ) ושחט אתו על ידך המזבח צפנה לפני ה': ט' יוש נוהגין לומר פגשת הכיור, ואסר-רף פגשת תרומת השלשן, ואסר-רף פגשת התמיד, ואסר-רף פגשת מזבח מקטר קטרת' ופגשת סמני הקטרת ועשותו:

ט כליבו וראיש נפי פגשת המסיר י ארחת סיס בשם נתי' בר יצ' על ש' וקרא רבה סיב כ שם

באר היטב

(יא) בצבור. מפני כופרי ישראל, שיאמרו אין תורה אלא זו, ובפגש בזמננו. ולכן אין כותבין אותו על קנטרס המיוחד לצבור, ל"ח מ"א שכנה"ג. ועין בית-יצקב סי' קכה. ומהרש"ל פתב דלא אסר הרשבי"א לאמרו בצבור אלא לקבוע בין הקבוצות כמו ק"ש, אבל קדם ב"ש קטר אפלו בצבור. ואנן נקטינן לאסר בצבור כלל וכלל, ובחיד דוקא קדם התפלה או אחריו, אבל לקבוע בתוך הקבוצות גם לחיד אסור, ע"ה. ועין שבת-יצקב ח"ב סי' מד: (יב) ביום. דאין הקרבנות קרבין אלא ביום. ויש לומר פגשת הקרבנות מעמד, דק"ל ידוע שבסול לעבודה, ע"ה יד אהרן. וכן י"ל מזמור לתורה מעמד, יד אהרן. אבל פגשת הכיור ותרומת השלשן ויכל לאמרם קדם היום, כדאימת ביום דף כ: (יג) בנדבה. אבל אחר חטאת ואשם משמע מדברי המהר"ר דלא יאמר, מפני שאין אלו באין בנדבה. ואפלו אחר אשם תלוי נמי לא יאמר, כמבאר בש"ע י"ד סי' ה' שפסק שם להחמיר דאין באה בנדבה, ע"ה בש"ע שם סי' ק. והפ"ח והנחלת-צ"ב כתבו בשם רש"ל דיש לומר אף לאחר חטאת ואשם יהי, רק שיאמר בלשון ספק, דהניח: י"ד אם עברתי עברה שחייבים עליה חטאת שיהא זה נחשב כאלו הקרבתי כאלו הקרבתי חטאת, ע"ש. ומ"א וט"ו הקשו עליו, ע"ש. והעלה המ"א דיש להגיד דאסור פגשת האשם יאמר רבש"ע אם נתחבתי אשם יהי וכו', דאשם לא כפי ידועה בתפלה, אבל אחר פגשת חטאת לא יאמר כלום, ע"ש. ואלהי' וט"א ובספר גי' ח"א ויר' אהרן' כלם קאמר הסכימו לדעת מהרש"ל דיאמר: אם נתחבתי חטאת יהא זה נחשב כאלו הקרבתי חטאת, ואם לאו יהא אני כקורא בתורה, ושפיר דמי, ע"ש. ועין בספר נכת השלמים סי' א ובחשובת אמונת-שמואל סי' נג. כתב בשל"ה דכשפת י"ד לא יאמר יהי, דאין קרבן נדבה בא בהם, אבל הפגשות אין הספד לאמרן כקורא בתורה, ומ"מ אם ת"ח הוא מוטב שיעטק בפגשה דיומא. ובספר סלת כלולה כתב: ושאר קרבנות לא יאמר אפלו אם פגשתי קורא בתורה, וכן העמיק הכאר היטב אשר לפני, ע"ש, ולא ידעתי למה: (ד) ושחט אתו. עין בית-יצקב סי' קח. כתב הש"ו: האומר יושלמה פרים שפתינו קדם סי'

שערי תשובה

ובקלים מתכפרים, ואמרו חז"ל, בזמן שבהמ"ק קום מוכח ככפר, עכשו שלחנו אדם סכור עליו, ופרש"י שאוכלים על שלחנו עניים מהגנים, ואין יהייר שאומר בחטאת עולה רק במקום וריקת הדם אבל לא במקום אכילה קשור, ואין יהייר עולה במקום כל הקרבן של החטאת, משא"כ יהייר של העולה שהיא כלה כליל הוא העולה במקום כל הקרבן, לכן יהייר של עולה קודם, ע"ש. ועין בשב"ע יצקב סי' ב מ"ש בזה: [יא] בצבור. עב"ה"ט. כתב קנטרס טוב"עין סי' ששהארי' ו"ל משמע שאין לאמרם אפלו בנתי, אף אפשה דהקפידא קדם התפלה, אבל לאסר התפלה אם יקראם באמצע קביעות למורו שפיר דמי, ע"ש: [יג] בנדבה. עב"ה"ט. וכתב בשב"ע יצקב סימן ב שהנהגים לומר פגשות של הקרבנות בכל יום וכול לומר גם פ' של חטאת ואשם אפלו ביום שאמר יהי, אבל יהייר של חטאת לא יאמר כלל, ושל אשם יאמר בכל השנה כדרך ספק אם נתחבתי וכו', ומ"מ ביום שאמר יהי"כ לא יאמר כלל. ועין בח"ש סי' ה סי' ק וט' מ"ש בענין זה, ושם בבב"ש דף קח, ודעתו שאם לבו נוקפו שקא עבר על חטא ונדע לו ושכח, יאמר גי' אחר חטאת כדרך הנאי, ושם סבאר כל פרטי דיני אמירת הקרבנות בארץ. ובאמונת-שמואל סי' נג כתב דף קשי' שהקשה המג"א דאשם נודר אינו בא אלא בשנוטמא, בשם חכם אחר, והוא ו"ל כתב ע"ו דל"ק, ולענין תפלה של יהי"כ וכול לבנו לאשם נודר, כיון שע"י נדר זה באם יטמא וביא אשם, מקרי נדר ונדב, ובכנסת-יוזקאל סי' כג כתב לתרין משום שאנו טמאי מתים, ע"ש, ובמאמר נתיבים סימן א כתב שהוא תפוס, וגם מ"ש בא"ש צ"ע. ולענין הדין מסיק שיהייר לא יאמר כלל אף כדרך הנאי, ושל אשם יאמר כדרך הנאי, ע"ש, וכבר כתבתי הכרעת הבכ"ש בזה וכן ע"ה. ועין תשובת יצקב סי' קטג ובקנטרס טוב"עין סימן יב וב"ד דוד בשב"ע דף ע"א. ועין גי' אפרים מ"ש לפגש דברי הגאון מהר"י מפולנא ו"ל שהחביא המג"א, ע"ש: [יז] ושחט אתו. עב"ה"ט. וכתב הכותב-יצקב סי' קח דמ"ש כביי וכש"ע פסוק ושחט אתו כו' יאמר עם הקרבנות, זה נמשך למ"ש לפני זה שלא יאמר פגשת הקרבנות אלא ביום, ולא יאמר בסדר הסעודות קדם אור היום פגשות הקרבנות, אבל מ"מ יאמר פסוק ושחט, ששמיטה ונתיקה כשנה כלילה. ומ"מ ביום שאומר פ' הקרבנות אין לו לרגלנו בשביל שאמר אותו קדם אור היום, אבל אין הפנה לאמרו כפי' בשביל זכירת עקרת יצחק. כמו שהנהגין קצת לומר קדם 'אתו', ושע"ה הנהגה הוא קשואמר עם הפרשה, ע"ש. וצ"ע על דבריו, דכאמת האי קרא דושחט לאו בענינא דפגשת התמיד כתיבא. ומ"ש שהשמיטה ונתיקה כשנה כלילה, כמחילת קבדו שנהגה הוא, וש"ס צריך בוכחים בקשה

משנה ברורה

(טז) בצבור. מפני הכופרים, שיאמרו אין תורה אלא זו^(א), ובפגש בזמננו. ולכן אין כותבין אותו גם-כן על קנטרס המיוחד לצבור^(ב). יש שכתבו, דלא אסור לאמרו בצבור אלא לקבוע בין הקבוצות כמו קריאת שמע, אבל קדם ברוך שאמר מטר אף בצבור. ואנן נקטינן לאסר בצבור כלל וכלל, ובחיד דוקא שלא בתוך התפלה, אבל לקבוע בתוך הקבוצות גם לחיד אסור [וע"ה וארה"ח]: ו' (ז) ביום. דאין הקרבנות קרבין אלא ביום, (ג) אבל פגשת הכיור ופגשת תרומת השלשן ויכל לאמר קדם היום; (ג) ואם אין דכשפת יום-טוב לא יאמר יהי רצון, דאין קרבן נדבה בא בהם, אבל הפגשות אין הספד לאמרם הוא כן-תורה, מוטב יותר שיעטק בפגשה דיומא^(ג). מי שהוא אבל (ל) לא יאמר פגשת הקרבנות^(ד); ז' ביום בנדבה. אבל אחר פגשת החטאת (לה) לא יאמר כן, לפי שאינה באה נדבה, אלא-אם-כן עבר עברה שחייבים עליה חטאת, (לו) וכן אשם ואשם תלוי קמא לן דאינה באה בנדבה. והאחרונים כתבו בשם רש"ל, דיש לומר אף לאחר חטאת ואשם יהי רצון, רק שיאמר בלשון ספק, דהניח: זה רצון מלפניך, אם עברתי עברה שחייבים עליה חטאת, שיהיה זה נחשב כאלו הקרבתי חטאת, ואם לאו (ל) יהיה כקורא בתורה; וכהאי גוונא יאמר גם-כן אחר פגשת אשם. אף המגן-אברהם הקשה עוד: איך יאמר אם נתחבתי חטאת, הא קמא לן לענין חטאת דכפי ידועה בתפלה שחטא. על-כן העלה המגן-אברהם, דלענין חטאת לא יאמר כלל היהיר-רצון, רק לענין אשם ודאי ואשם תלוי ויכל לאמר היהיר-רצון זה דעל הנאי, אף אם לבו נוקפו שקא עבר על חטא והיה לו ידועה שחטא ושכח, ויכל לאמר גם-כן היהיר-רצון אחר חטאת כדרך הנאי [ש"ת]: ח' (יט) עם הקרבנות. וכתב (ל) נוהגין לאמרו אחר פגשת התמיד^(ה): (כ) ושחט אתו. דאימתא בפגדש (ל) דכל מי שאומר פסוק זה, הקדוש-ברוך-הוא וזכר עקרת יצחק:

באר הגולה

יזאת תורת ונכח השלמים' עד 'במדבר סיני, והוא גם-כן פגשת תורה, ואסר-רף פגשת נסכים פגשת שלח, מן יודבר' דכי טבאר' עד 'אתכם'. ופגשת חטאת בוקרא, מן 'ואם' נפש אחת חטאת' עד 'ונקלה לו' (ואם יש לו פגש יקרא גם כפגשת צו: 'וזאת תורת החטאת' עד 'כאש תשחך') (שבלה חרשה). ופגשת אשם כפגשת צו, מן 'וזאת תורת האשם' עד 'אשם הוא'. (ואם יש לו פגש יקרא גם כפגשת (שם). ופגשת עולה ויודר גם-כן, והיא באה על שבועת כטור, מן 'ונפש כי חטאת' עד 'והיתה לכהן כפגשה' (מ"א). ועין בסרי-מגדים דמסתפק אם צריך לומר פגשת נסכים שלש פעמים, לעולה

לו פגש, ויכל לאמר גם פגשת הקרבנות בלילה^(א). ואם צריך עמידה, עין בסימן מח במשנה ברורה סעיף-קטן א^(ב). כתב בשל"ה, דכשפת יום-טוב לא יאמר יהי רצון, דאין קרבן נדבה בא בהם, אבל הפגשות אין הספד לאמרן, כקורא בתורה; ומכל מקום אם הוא כן-תורה, מוטב יותר שיעטק בפגשה דיומא^(ג). מי שהוא אבל (ל) לא יאמר פגשת הקרבנות^(ד); ז' ביום בנדבה. אבל אחר פגשת החטאת (לה) לא יאמר כן, לפי שאינה באה נדבה, אלא-אם-כן עבר עברה שחייבים עליה חטאת, (לו) וכן אשם ואשם תלוי קמא לן דאינה באה בנדבה. והאחרונים כתבו בשם רש"ל, דיש לומר אף לאחר חטאת ואשם יהי רצון, רק שיאמר בלשון ספק, דהניח: זה רצון מלפניך, אם עברתי עברה שחייבים עליה חטאת, שיהיה זה נחשב כאלו הקרבתי חטאת, ואם לאו (ל) יהיה כקורא בתורה; וכהאי גוונא יאמר גם-כן אחר פגשת אשם. אף המגן-אברהם הקשה עוד: איך יאמר אם נתחבתי חטאת, הא קמא לן לענין חטאת דכפי ידועה בתפלה שחטא. על-כן העלה המגן-אברהם, דלענין חטאת לא יאמר כלל היהיר-רצון, רק לענין אשם ודאי ואשם תלוי ויכל לאמר היהיר-רצון זה דעל הנאי, אף אם לבו נוקפו שקא עבר על חטא והיה לו ידועה שחטא ושכח, ויכל לאמר גם-כן היהיר-רצון אחר חטאת כדרך הנאי [ש"ת]: ח' (יט) עם הקרבנות. וכתב (ל) נוהגין לאמרו אחר פגשת התמיד^(ה): (כ) ושחט אתו. דאימתא בפגדש (ל) דכל מי שאומר פסוק זה, הקדוש-ברוך-הוא וזכר עקרת יצחק:

שער הציון

(ג) מגן-אברהם: (ג) פרי-מגדים: (ג) תבואות-שור: (ל) טור: (ל) מגן-אברהם: (ל) תבואות-שור ופרי-מגדים: (ל) פרי-מגדים: (ל) ט"ו:

יום ה' ו' ניסן תשע"ה - (ד' ח' ניסן חזרה שישי שב"ק)

באר הגולה

הלכות הנהגת אדם בפקר סימן ב

ב דיין לבישת בגדים, וכו' סעיפים :

א *לא ילבש חלוקו (ב) (א) מלישב (טור), אלא יקח חלוקו וינגיס בו [ראשו] וזרועותיו בעודנו שוכב, ונמצא (ב) כשיקום שהוא מכסה: ב באל יאמר 'הנני בתדרי חדרים מי וראני', כי הקדוש ברוך הוא מלא כל הארץ כבודו: ג ידקדק (ג) בחלוקו ללבושו בדרבו, שלא יתפך הפנימי (ג) [ג] (ד) לחוץ: ד יגעל מנעל (ג) [ג] (ה) זמין תחלה ולא יקשרנו, ואחר כך יגעל של שמאל (ו) ויקשרנו, ויתור ויקשר של זמין: ה הגה ובמנעלים שלנו שאין להם קשריה יגעל של (ז) זמין תחלה (תוספות ס' במה אשה דף ס"א): ה הקשר חלץ מנעליו, (ח) חולץ של שמאל תחלה: ו יאסור לילך (ז) (ט) בקומה זקופה. (י) *ולא ילך

שערי תשובה

דוכתי דפסול: וכיוצא: פעם אחת עלה מאור הלכנה ורפו כו' והוציאוהו לבית השוקה. וקצתו בשורת ח"צ שהשיג עליו בנה בסיון כו, ע"ש: [ג] לחוץ. עב"ט. וכתב בבכ"ש דף קיב ע"ג, דאם לכתב חלוקו סתם, אפלו אינו ת"ח והפכו על-כ"פ פנים לצד התלה, ע"ש: [ג] זמין תחלה. עב"ט. ובכ"ש דף קיא כתב: ולענין געילת מנעל אם הוא כשר נראית מתחתיו טפח. והאיך נא אין נזהרין בנה, משום שהולכין הכל בכתישוקים ואין בשורו נראית, מ"א: (ב) לחוץ. ונראה התפירות המגנות ויתגנה בעיני הכרית. וכתב ח"צ שיש חלוק בין ת"ח לשאר אינשי, דלת"ח אם לכתב חלוקי הפוכה צריך להפקה, אבל שאר אינשי רעלקא יתור לכתחלה שלא ללבוש הפוכה, ע"ש. ויתור מלבוש שני מלבושים יחד בפעם אחת, כי קשה לשכחה. ויש כ"י צדי המלבוש ביד ימינו וילבש הימין ואח"כ השמאל, ויכון כי הפל נכלל בזמין ומן הזמין בא לשמאל, כתב: (ג) זמין תחלה. ויש חשיבות לזמין לענין בהן ד' ובתן רגל, ושמאל יש בו נמי חשיבות לענין תפלין, משי"ה נחלק לכל אתר מצלה, דהנה הקשריה לשמאל, וחשיבות תפלין היא בקשריה. וכשרחץ וסך, זמין תחלה; ואם רחץ כל גופו, ראש תחלה. עמ"א וע"ת: (ד) בקומה זקופה. אפלו פחות

באר היטב

התמיד ואיזהו מקומן, טענת הוא, דגם חטאת נזכר שם, ושפא אינו חיב, וטור מבאי חלין בעזרה: אלא יאמר 'יתשלמה פרים שפתני במקום ארזון התמיד', ע"ש:

(ב) מלישב. דאז בהכרח יגלה גופו. איתא בש"ס, חלוק של ת"ח, כל שאין בשורו נראית מתחתיו טפח. והאיך נא אין נזהרין בנה, משום שהולכין הכל בכתישוקים ואין בשורו נראית, מ"א: (ב) לחוץ. ונראה התפירות המגנות ויתגנה בעיני הכרית. וכתב ח"צ שיש חלוק בין ת"ח לשאר אינשי, דלת"ח אם לכתב חלוקי הפוכה צריך להפקה, אבל שאר אינשי רעלקא יתור לכתחלה שלא ללבוש הפוכה, ע"ש. ויתור מלבוש שני מלבושים יחד בפעם אחת, כי קשה לשכחה. ויש כ"י צדי המלבוש ביד ימינו וילבש הימין ואח"כ השמאל, ויכון כי הפל נכלל בזמין ומן הזמין בא לשמאל, כתב: (ג) זמין תחלה. ויש חשיבות לזמין לענין בהן ד' ובתן רגל, ושמאל יש בו נמי חשיבות לענין תפלין, משי"ה נחלק לכל אתר מצלה, דהנה הקשריה לשמאל, וחשיבות תפלין היא בקשריה. וכשרחץ וסך, זמין תחלה; ואם רחץ כל גופו, ראש תחלה. עמ"א וע"ת: (ד) בקומה זקופה. אפלו פחות

באר הגולה

וחודה ושלמים, דחיב על כל אחד מנכסיו, או דלענין קריאה די בפעם אחד, וכן מצד הארצות התיים. וטוב לומר כל אלו הפיזיות קדם התפלה וקבית הנקנת (ארה"ח בשם הוה"ה), אך שלא יאמר 'על ידי זה זמן קריאת שמע או אפלו תפלה בעצמי'. וצריך להתנהגות קדם קריאת פרשת התקנות (ארה"ח בשם א"ד ופמ"ג), והודי' יתה במעמד. וכבר נדפס בזמנו ספר 'צבוח תהו' שקבאר בו כל עניני אמירת התקנות בכל פנייהם, והצתיק ג"כ מן הרמב"ם סדר התקנות שהיה נצרך לזה, וכבר מבאר בספרים גדל המצוה. ומה טוב למי שזוהר בנה, שילמד מתחלה את ענינים האלו מן הגמרא או מספרי הרמב"ם, כדי שישוין אחר כך מה שהוא אומר, ויבנה תשוב לו כאלו הקריב טעם ערבן. וכן מה שאנו אומרים בכל יום 'אבי הנה מסדר' וכו' (39) ועניני צינת התקנות, מצוה לראות להכין מה שהוא אומר (40).

משנה ברורה

א (א) מלישב. דאז בהכרח יתגלה גופו, והאדם צריך להתנהג בצניעות ובבושה לפני הקדוש ברוך הוא. ואפלו כשהוא יללה ובתדרי חדרים, הלוא מלא כל הארץ כבודו, וכתשכה וכאורה לפניו יתברך. וכן צריך לזהר תמיד מחמת טעם זה שלא במקום הכרת מלגלות מבשרו, ואפלו מעט, (ב) כל מה שדרפו להיות מכסה בכגדים לעולם. אבל ראוי לגלות ידו עד קובד"י, וצנארו עד התנה. על-כן (ג) האנפילאות יראה ללבושם או לפשטם גם-כן תחת הסדרי, שלא לגלות רגליו, שדרפן להיות מכסות לעולם במדינות אלו (41) שאין הולכין יחף אפלו בקי"ת, וכן פל ביצא בנה; אם לא שאי אפשר בענין אחר. וכן בבית הפרחץ שדרפן של בגדי אדם ילף שם צרמים ואי אפשר בענין אחר, אין בנה משום פריצות. וכן (ג) כשרוחץ בנה הדין פן, רק (ד) יתור לפשט וללבוש סמוך לנהר כל מה שאפשר, בכדי שלא ילך בגלי הגוף שלא לצדק. (ה) ואפלו ערותו אין צריך

לכפות בירידתו לנהר, ולא עוד אלא שהמכסה נראה פאלו בוש בדרך ובאלו בופר בכריתו של אברהם אבינו; אך בעליתו מן הנהר, שפניו בלי העם, ישחה או ישים ידו כנגד ערותו לכסותה (42), ובלבד שלא יגע בה, כמו שיתבאר בסוף סימן ג. איתא בש"ס: חלוק של תלמיד חכם, כל שאין בשורו נראית מתחתיו. והאיך נא (ו) אין נזהרין בנה, משום שהולכין הכל בכתישוקים ואין הקשר נראית: (ב) כשיקום. ורצה לומר, כשיקום ויצא מתחת כפיו סדינו שהיה מנח שם ע"ם כשפשט חלוקו, יהיה עמה תכף מכסה, כי יפל חלוקו על כל גופו מעצמו. וענין לקמן סימן רלט סעיף ב לענין פשיטת החלוק. הפנייה (מלבושיו מראשו) (43), משבח למודו. ואפשר, אם מניח דבר אחר הפסטיק בין ראשו לבגדיו (ו) אין קפידא. וכן יתור מלבוש שני מלבושים יחד בפעם אחד (44), כי קשה לשכחה (45). הקורא כתב שעל-גב התקנות (46) או המסתכל בפני הפתח, משבח לימודו (47). וענין עוד בספרי מגדים מדקרים המפוזר הלמוד: ג (ג) בחלוקו. אף-על-פי שהוא תחת כל המלבושים, (ד) וכל-שכן בשאר בגדים: (ד) לחוץ. ונראה תפירות המגנות ואמרי החלוק ויתגנה בעיני הכרית. ואם לא נזהר והפך, אם תלמיד חכם הוא, צריך לפשטו ולתור ללבוש בדרבו, שלא יתה בכלל משניאי חס ושלום; ושאר כל אדם אין צריך; ולתפלה, אפלו כל אדם (ט) צריך לפשטו וללבוש בדרבו, שראוי או להדר בגדיו, כמבאר בסיון צא. טוב (י) שיש שני צדי המלבוש ביד ימינו וילבש הימין ואחר כך השמאל (48), ויכון כי הפל נכלל בזמין ומן הזמין בא לשמאל. כתב הרמב"ם: מלבוש תלמיד חכם יהיה מלבוש נאה ונקי, ואסור לו שימצא בכבודו פתם או שמנתות וכיוצא בהם (49). ולא ילבש לא מלבוש שרים שהפל מסתכלים בהם ולא מלבוש עניים שהוא מכנה את לובשיו, אלא בגדים בינונים נאים. ענין שם עוד: ד (ה) זמין. שכן מצונו בתורה שהזמין חשוב תמיד, לענין בהן ד' ורגל ולכל הדברים שמוקדמים הזמין להשמאל: (ו) ויקשרנו. דלענין (א) קשריה מצונו שהתורה נתנה חשיבות אל השמאל (44), שקושר עליה תפלה של יד (45). ובאנפילאות של לבד (יב) אין צריך להקדים שמאל לקשריה. ואטר ד' שמינת תפלין בזמין של כל אדם, (יג) יקדים זמין גם להקשריה: (ז) זמין תחלה. וגם אם נודפן לו של שמאל, (יד) ימתין עד שיביאו לו של ימין. כשהוא רוחץ וסך, זמין תחלה (46); ואם סך כל גופו, ראש תחלה, מפני שהוא מלך על כל האברים. וענין בדרכ"משה: ה (ח) חולץ של (כ"ז). שזהו (טו) כבודה של זמין (48); ו (ט) בקומה זקופה. שדוחק רגלי השכינה בכיכול; על-כן כתבו האחרונים דאסור (טו) אפלו פחות מארבע אמות, ופשט דאפלו עומד במקומו ואינו חולץ כלל: (י) ולא ילך. אפלו בבית (י) שיש בו תורה, וכל-שכן תחת אורי השמים ויש לזהר לכלי עלמא: תרגום: 1 מרפ.

שער הציון

(ב) מפרי מגדים וארצות התיים: (ג) עבודת היום: (ג) מגן אברהם: (ד) מגן אברהם: (ו) מגן אברהם: (ז) פרי מגדים: (ח) פרישה: (ט) תבואות שור ושערי תשובה: (י) פנייה: (יא) בית יוסף: (יב) ארצות התיים, ראה מלבוש, ענין שם: (יג) ארצות התיים דלא כתבואות שור ושערי תשובה: (יד) ארצות התיים: (טו) רש"י: (טז) ט"ו ומגן אברהם והג"א: (יז) אלהי רבה ופרי מגדים שמוכחין פן מדברי המגן אברהם, וגם הרש"ל לא סבירא לה במסקנתו הנקל, ענין בשערי תשובה וענין בבאר הגולה: (יח) ח"כ ס"ב ד"ה ונבין. ופשטו דבזמנו מודה להט"ו והשובת מר"י ברא"ה, וכן מצאתי בתיב בספר:

